

Piaristica

245. SZ.

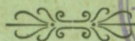
A MAGYAR-ÓVÁRI
TORNACSARNOK.

IRTA

RAPPENSBERGER VILMOS,

GYMN. IGAZGATÓ

KÜLÖNLENYOMAT AZ 1898/9. ÉVI ÉRTESEITŐBŐL.

GYÖR 1899.

GYÖREGYHÁZMEGYE KÖNYVSZAJTÓJA.

A MAGYAR-ÓVÁRI TORNACSARNOK.

IRTA

RAPPENSBERGER VILMOS,

GYMN. IGAZGATÓ.

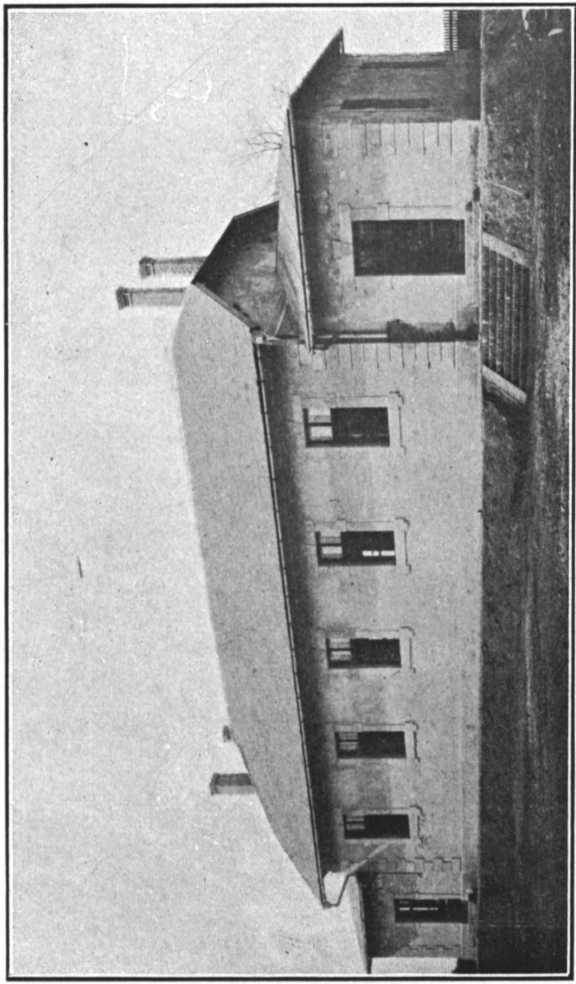
KÜLÖNLENYOMAT AZ 1898/9. ÉVI ÉRTESÍTŐBŐL.

GYŐR 1899.

GYŐREGYHÁZMEGYE KÖNYVSAJTÓJA.

Piaristăica
245 SZ.

I. Története.

A középiskolai tananyagnak folytonos bővítése és ezzel kapcsolatosan a szorgalmi időnek növelése mindjobban követelték — már a hatvanas években, — hogy a tanulóifjuság testi erőinek fejlesztése szintén az iskola teendői közé fölvétessék.

Ugyanezt sürgették közéletünk összes tényezői: a paedagogia, a hygienia, az állam érdeke, sőt az aesthetika is.

A paedagogia a felhalmozott szellemi munkához képest azt követelte, hogy növeljük a tanulóifjuság bátorságát, önbizalmát és kitartását, hogy fokozzuk akaratának erejét.

A hygienia mindig sürgetőbb követelménye volt, hogy — a testnek valamennyi szerveit összhangzatosan képezve — megőrizzük annak egészségét, fejlesztjük erejét és tevékenységét.

A paedagogus és a hygienikus jól végzett munkájától pedig méltán azt várta az állam érdeke, hogy a jellemes, egészséges és munkabíró ifjú, a vallás, a haza és a honvédelem szolgálatában oly anyagnak bizonyuljon, mely felsőbb és magasabbszintű célok érdekének tudja alárendelni saját akaratát, tulajdon érdekét.

Végre előállott az aesthetika is jogosult kívánságával, hogy legyen szép arány a testben, tetsző plasztika a mozdulatokban.

Mindezen követelmények sürgős volta betöltötte az elméket, hevítette — a magyar alkotmány visszaállításával megnyugtató és a helyes nemzeti fejlődés után most már mindjobban vágyó — kedélyeket úgy, hogy csak ember kellett, ki ez üdvös követelményeknek

érvényt szerezzen. Meglett ez is, Eötvös József báró, vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerünk személyében.

Nemzetünk és közéletünk ezen kiváló alakja arra fordította magasratörő szellemének minden törekvését, hogy az új nemzedék a tiszta erény gyakorlása és a hasznos tudományok művelése mellett a szépművészetekben és a testi erőnek rendszeres, iskolai gondozásában is nyerjen oktatást a kornak fentemlített, sürgős követelményeivel szemben.

Eötvös József báró új tanterve az 1867. évi október hó 8-án 11497. sz. a. kelt rendeletével lépett életbe, és e tanterv értelmében fölvették a középiskolai rendes tantárgyak közé a mértani nézlettant, a rajzot, a szépirást és a testgyakorlást.

Az új tantárgyaknak tanítása új tanerőket, rajz- és tornatermeket követelt.

Ezeknek első teremtése azonban nem volt könnyű dolog; nem különösen az óvári gymnasiumban, hol a fentartási alap a folyó szükségletekre sem volt elegendő soha.

Igen érthető tehát, hogy az óvári gymnasium fentartói nagy zavarba jöttek az új tanterv életbeléptetésével.

A kegyes-tanítórend, — mely a fentartók közé csak azon kényszerhelyzete által jutott, hogy segítenie kellett magyar-óvári tagjait a kezdettől fogva egészen a mai napig; — nem volt kötelezhető az új terhek viselésére, mert iskoláinak alapítása megelőzte a rendes rajz- és tornatanítást. Azonban nemcsak ezen elvi álláspontjánál, hanem anyagi helyzeténél fogva sem vállalkozhatott a rend oly terhek viselésére, melyek sokfelé igénybevett erejét végleg kimerítették volna; megmaradt azért régi szerepében: segítségre készen, mihelyt látta, hogy az érdekeltek részéről nem hiányzik a kellő jóakarát. És ezen jóakarát nem hiányzott Magyar-Óvárrott most sem.

Mosonvármegye áldozatkész közönsége, — megemlékezve azon nehéz küzdelmekről, melyekbe a gymnasiumnak kétizbeni visszaállítása került, — kinyújtotta segítő karját most is. Helyet adott a rajz- és tornatanításnak a Karolina-kórházban és 2000 frtnál többet költött a termek berendezésére és a tanítók díjazására.

Ezen állapot tartott 1867-től 1870-ig; éppen elég hosszú ideig, hogy a vármegye megsokalja a kiadásokat, melyek a rendelkezésére álló vármegyei alapokat elég érzékenyen apasztották.

A vármegye beszüntette tehát évi hozzájárulásait, de hogy saját jól felfogott érdeke mellett a pártolására szorult középiskolájának jövőjét se téveszsze szeme elől, az országos kormányhoz fordult segélyért.

A kért segély ismételt folyamodásra sem jött meg. Ennek

következménye volt, hogy a gymnasiumi tornatanítás 1870-től 1874-ig hol szünetelt, hol meg csak úgy vált lehetségessé, hogy a tornatanító fáradozásainak némi díjazásához a közönség áldozatkészségét, sőt a tanulók filléreit is kellett igénybe venni

Az 1873/4-ik isk. évben végre kedvező elintézésben részesült a vármegye közönségének harmadik folyamodványa. A nm. vallás- és közokt.-ügyi minisztérium évi 400 frtot utalványozott a rajz- és tornatanítói díjak fedezésére, a tankerületi kir. főigazgatóságnak 1873. évi szept. 30-án 1064 sz. a. kelt következő leirata értelmében »A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ur f. é. szept. hó 27-én 26328. sz. a. kelt rendeletével a magyar-óvári kath. gymnasiumnál alkalmazott rajztanító és tornamester évi díjainak fedezését a tanulmányi alap jelen szorult állapotánál fogva annak terhére egészben nem engedélyezheti; tekintettel azonban az elősorolt körülményekre, az 1873. 4. tanév kezdetétől a nevezett kath. gymn. rajztanító és tornamester díjainak fedezésére egyenkint évi 200—200 forintnyi segélyt engedélyez a tanulmányi alapból.«

A rajznak és a testgyakorlásnak rendes tanítása zavartalanul folyt ezentúl egészen az 1881/2. isk. év végeig. Ez évben kiapadt a segélyforrás. Az országos kormány beszüntette a 400 frtnyi segélyt, a nélkül, hogy elhatározását bármivel is megokolta volna.

A régi zavarok így megújultak, és azok orvoslása céljából nem maradt hátra más, mint felemelni az évi tanításdíjakat, hogy az említett két tantárgynak most még erélyesebben sürgetett tanítása fenakadást ne szenvedjen.

A rajztanítás kérdésének végleges megoldása 1874-ben történt.

Ekkor engedte meg ugyanis a kegyes-tanítórend kormánya, hogy a rajz számára a társházban rendeztessék be két szoba, ha a fentartók kellő kárpótlásban részesítik a rendházat.

Mosonvármegye állandó választmánya, teljesíthetőnek találván a feltételt, a vármegye 1874-ik évi tavaszi közgyűlésén azt határozta, 81/b. ü. sz. a., hogy a Karolina-kórházból a kegyes-tanítórend magyar-óvári székházába áthelyezendő rajzterem használatáért minden további következtetés nélkül és egyelőre csak három évre évenként 100 frtnyi bérösszeg fizetessék ki az óvári piarista rendháznak a parndorfi vámpénztárból. A rajztanítás így végre illő helyet kapott a tanintézet kebelében, nem úgy a tornatanítás is. Ez csak a régi módon folyt tovább: téli időben a vármegyei Karolina-kórház épületében, nyáron az eddig is használt és Magyar-Óvár város közönségének áldozatkészségéből még 1870-ben berendezett nyári tornatéren.

A Karolina-kórházban elhelyezett tornaterem azonban nem felelt meg a követelményeknek sem helyi és területi, sem közegészségügyi szempontból.

A terem ugyanis, eltekintve attól, hogy mint üdülésre szánt hely éppen kórházba került, kicsiny és alacsony volt és régi, korhadt padlójából annyi port vertek a tornászok, hogy tüdejök inkább szorult, mint tágult gyakorlás közben.

A tankerületi kir. főigazgatóság azért azt sürgette minden hivatalos látogatása alkalmával, hogy a fentartóság más helyet jelöljön ki a tornának, vagy ha ez egyelőre nem lehetséges, úgy legalább alakítsa át és bővítsé ki a meglévő tornahelyiséget.

A vármegye áldozatkész közönsége most sem zárkózott el a felsőbb tanhatóság jogosult kívánsága elől. Az 1890. évi június hó 30-án megtartott köztörvényhatósági gyűlésben határozatba ment, hogy a gymnasiumi tornaterem a mellette lévő és a torna- és vívóegylet által használt szobával kibővíttessék. Fentartotta azonban a vármegye azon jogát, hogy ha az új megyei székház kilátásba helyezett építése idejére ezen helyiségekre szüksége lenne — hivatalok elhelyezésére, — azokat ily célra fel is használhassa.

Ezen előre jelzett szükség későbbben csakugyan be is állott, de a tornateremnek engedélyezett kibővítése sem foganatosított az 1890/I. iskolai év kezdetéig, a miért a felsőbb tanhatóság beszüntette a téli tornászást és egy állandó tornacsarnok létesítése iránt kezdett tárgyalásokat.

Ezen tárgyalásokról beszámol az 1890. évi szeptember hó 18—20-án megtartott főigazgatói hivatalos látogatásról szóló tanári értekezletnek jegyzőkönyve — a következőket említvén:

»A nm. m. kir. kultuszminisztérium megsürgette a szűk tornacsarnoknak kibővítését már 1889-ben — a kegyes-tanítórend főnökségehez 4422. sz. a. intézett leiratában.

Az egész teremnek térfogata ugyanis csak 60·72 m³, miből ha csak az I. osztályt vesszük tekintetbe, egy-egy tanulóra 4 m³ helyett csak 1·5 m³ jut, mely körülmény a helyzet tarthatatlanságát eléggé illusztrálja.

A rendfőnök 1890. évi márczius 24-én 399. sz. a. azon előterjesztést tette, hogy hivatalos látogatása alkalmával a helyszínén fogja az ügyet behatóan tárgyalni; 1890. évi 1170. sz. a. kelt fölterjesztésében be is mutatta a magas ministeriumnak a megye végzését, mely szerint a meglévő tornaterem egy szobával megtoldatik, és erre a vármegye 60—70 frtot áldoz.

Mindez a főigazgatósággal közöltetett azon utasítással, hogy tegyen jelentést, miként lehetne egy czélszerű, állandó tornacsarnokot létesíteni? Daczára a tornahelyiség kilátásba helyezett kibővítésének, kijelenti az elnöklő főigazgató, hogy az több oknál fogva még úgy sem felelhetne meg a követelményeknek; nem pedig azért, mert: I. messze van az intézettől, hová téli időben délutáni 4 óra után

az ifjúságot vezetni nem lehet, annál kevésbbé, mert a tanulók számbavevésre méltó része nem helyben, hanem Mosonban lakik, s ezeket sötétben, esetleg rossz időben kellene a tornászás után hazabocsátani, a mit sem egészségi, sem egyéb okoknál fogva tenni nem lehet. 2. A tornacsarnok szélessége a tervbe vett nagyobbítás után lenne 8·8 m., hossza 12·4 m., magassága 4 m., térfogata pedig 109·12 m³, tehát így sem felelne meg a kívánalmaknak. De merőben alkalmatlan nemcsak terjedelmére, hanem azon szempontból is, hogy körházban van az üdülésre szánt hely. 3. Kifogásolható azon szempontból is, hogy kellően fölszerelve nincs és nem is lehet, mert ha több eszköz állíttatnék bele, az ifjúság mozogni sem tudna. Rozoga padlózata miatt pedig inkább ártalmas, mint hasznos az egészségre.

Mindezekon kívül megjegyzendő, hogy a jelenlegi teremnek megnagyobbítása alig lesz keresztülvihető, mert a szomszéd szoba az emeleti falazatnak veszélyeztetése nélkül hozzá nem csatolható, s ha ez mégis megtörténhetnék, akkor az átalakításra 60—70 frt absolute nem elég. Ezenkívül az illető mellékszoba, mint vivóterem, az akadémiai ifjúságnak van bérbeadva, s így az átalakítás már ezen szempontból sem vihető keresztül, de nem is volna célhoz vezető, mert így is csak ideiglenes szállással birna a tornaügy.

Mindezeket a megyei hatóság is megfontolta. Ezt látszik legalább bizonyítani azon körülmény, hogy daczára a szép ígéretnek, mostanig is minden a régiben maradt, sőt a tornaterem tisztogatását sem foganatosították; úgy van ott minden, amint a mult tavasszal volt, mikor a nyári tornászás vette kezdetét.

Igy állván a dolgok a jelenlegi tarthatatlan viszonyok gyökeres orvoslására csak egyetlen egy mód kínálkozik czélszerűnek. Ugyanis a földszinten lévő gymnasiumi osztályok és az ezek fölötti helyiségek előtt a kegyes-tanítórend tulajdonát képező kert terül el, melynek szélessége 33 m. és hosszúsága 30 m., tehát egész területe 990 m². Ezen térre lehetne egy 242 m³ nagyságu tornacsarnokot úgy emelni, hogy az teljesen szabadon állana és még nyári tornatérül is maradna 450 m² terület.

Ily módon a rend kormánya részéről tanügyi célra átengedett kert tornakertté alakíttatnék át, melynek tulajdonjoga a jövőben is sérthetetlen maradna. S hogy mily előnyöket biztosít úgy a nevelési, mint előhaladási siker szempontjából, ha a tornahelyiség a tanintézettel kapcsolatban van, az hosszas bizonyításra nem szorul. Már azon körülmény is, hogy az ifjúság jelenleg az üdülésre szánt perczeit egy zárt s nem éppen a legjobb levegővel telt folyosón kénytelen tölteni, kívánatossá teszi a tornakert mielőbbi létesítését, melyet azután az ifjúság óráközökben is fölkereshetne. Azon föltevésből indulva, hogy a kegyes-tanítórend kormánya a szóban lévő

kert átengedésében nehézséget nem támaszt, elnöklő főigazgató értekezett ez ügyben Mosonmegye t. alispánjával, s tőle azon biztosítást nyerte, hogy az építkezési költségek egy részét a megye magára vállalja. Elnöklő főigazgató végre kijelenti, hogy jelentését ez ügyben a magas kormány elé ezen értelemben fogja tenni, s hogy ez ügyet általában ezen irányban szándékozik tovább fejleszteni. Mi, hogy mielőbb sikerüljön, az igazgatóság és a tanári testület támogatását kéri.«

Ezen a tanügy emelését czélzó tervvel szemben a tanári testület szívesen mondott le saját anyagi és kényelmi érdekeiről és kész volt hozzájárulni a főigazgató tervéhez, ha a rend kormánya a kívánt telket átengedi. A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium a tankerületi kir. főigazgatóságnak föntjelzett tervét közölte a kegyes-tanítórend főnökségével, és ez 1891. január hó 3-án 9. sz. a. kelt fölterjesztésében a kért teleknek átengedésére a következőkben mutatkozott hajlandónak:

»Vonatkozással Nagyméltóságodnak 1890. évi november hó 21-én 42631. sz. a. kelt azon nagybecsű leiratára, melyben tiszteletteljesen alulírottat felhívni méltóztatott, hogy a kegyesrend a magyar-óvári gymn. épület mellett levő kertjét a Mosonmegye és Magyar-Óvár városa által ott emelendő új tornacsarnok részére és nyári tornahelyiségül engedje át, — a következőkben van szerencsém tiszteletteljes válaszmát Nagyméltóságod elé terjeszteni.

A rendi kormánytanács a magyar-óvári gymnasium érdekében szintén minden tekintetben kívánatosnak tartja, hogy, — a mennyiben a mostani ügyis távoleső tornaterem szándékolt kibővítése által az csakis ideiglenes megoldást nyerhetne, — új tornacsarnok emeltesék, lehetőleg a gymn. épület mellett vagy közelében.

E czél megvalósítására és az intézet fejlesztése érdekében a kegyes-tanítórend kormánytanácsa nem is idegenkedik házikertje egy részének átengedésétől, a mely kert t. i. a nagyságos tank. kir. főigazgató ur terve szerint már azon okból is czélszerűnek mutatkozik, mert így a tornacsarnok egészen a gymn. épület mellé emeltetnék, illetőleg kapcsolatba hozatnék. Ez mindenesetre nagyon is fontos kellék, de tekintettel arra, hogy itt most a tornakérdés ügyének állandó megoldása terveztetik, kötelességemnek ismerem Kegyelmes Uram, ezen kert területét részletesebben előtüntetni, mert véleményem szerint vannak ezen területnek oly hátrányai, melyek nem kevésbé fontosak és figyelemreméltók, mint azon egyetlen előny, hogy így a gymnasium tőszomszédságába jutna a tornacsarnok.

Ugyanis ezen kert nem valami nyílt terület, hanem mind a négy oldalról elzárt hely, és pedig egyoldalról emelkedik a gymnasium, másik oldalról a kegyesrendi társház, harmadik oldalról a fő-

herczegi uradalom épülete és negyedik oldalról egy jó magas kőfal. Éppen ezen egészen körülzárt fekvésénél fogva az a hely nyirkos, nedves, mert a levegő szabad járását meglehetősen akadályozzák az elősorolt épületek.

Önkénytelenül fölmerül tehát a kérdés, vajjon nem lesz-e ezen elzárt hely még nedvesebb, ha e magas falak által körülvelt területre még egy épület emeltetik; s mivel a gymnasium ablakai e kertre nyílnak, nem fog-e ezáltal a levegő szabad járása még inkább akadályoztatni, illetőleg a földszinten lévő osztályok szellőztetése még inkább szenvedni?

Továbbá, ha — mint tervezetik — a gymn. épület és az ott emelendő tornacsarnok közötti terület nyári tornacsarnokul volna berendezendő, úgy a tornahelyiséget oly közel kellene építeni a főherczegi uradalmi épülethez, hogy ezáltal annak kertünkre néző helyiségétől a világosság jórésztben elzáratnék. Ha pedig a gymn. épülettől és a főherczegi uradalmi épülettől egyenlő távolban emeltetnék fel a tornacsarnok, azon esetben alig maradna elégséges terület nyári tornahelyiségül.

Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az épületek összecsufolása ily szűk területen még inkább megnehezítené esetleges tűzveszély alkalmával a hozzáférhetést. Éppen ezen körülményre való tekintetből mielőtt ez ügy érdemleges tárgyalás alá vétetnék, részéről jónak láttam utasítani a magyar-óvári gymn. igazgatót, hogy azon területre nézve szakértők véleményét kérje ki. Az igazgató ennek alapján két orvos véleményét kérte ki, kik odanyilatkoztak, hogy ők e területet elég nagyoknak és elégségesnek tartják arra, hogy oda egy, az egészségi követelményeknek jól megfelelő tornacsarnok építtessék, mert az szerintök sem azon teleknek nedvességét fokozni, sem az iskolák szellőztetését gátolni nem fogja.

Azt elismerik ugyan, hogy a főherczegi uradalmi épület hivatalos helyiségeitől elég érezhető mértékben venné el a világosságot, mert a tervezet szerint csak 4 m. térség maradna fönne a tornacsarnok és az uradalmi épület között, de az ő véleményök szerint ezen hátrányt is meg lehetne szüntetni azáltal, hogy a tornacsarnok mind a főherczegi, mind a gymn. épülettől egyenlő távolra helyeztessék, és így mindenüvé elég világosság és levegő juthatna.

Mínthogy így a szakértői vélemény a rendkormány aggodalmát az egészségi szempontokat illetőleg, ha nem is oszlatta el teljesen, de legalább a felelősség tekintetében megnyugtatta a rendkormányt, annak elintézése pedig, hogy a tervezet miként valósítható meg a szomszédos épület érdekének megóvásával, a rendkormánynak hatáskörébe nem tartozik; ennél fogva a kegyesrend főnöksége a maga részéről a téli tornacsarnok és a nyári tornahelyiség céljaira házi-

kertjéből a kért 990 □-méternyi területet hajlandó átengedni a következő föltételek mellett:

1. Minthogy azon kert alapítványi fundus, melynek teljes épségben való megőrzéseért a kegyesrend felelős, ennél fogva csakis a kegyesrend tulajdonjogának azon területre való fentartása mellett engedheti azt át, és csakis addig, míg az arra emelendő épület iskolai célra, illetőleg szorosan és kizárólag a gymnasium céljára szolgál.

2. A kegyesrend fundusára emelendő tornacsarnok és nyári tornahelyiség fentartási s felszerelési kötelezettsége a kegyesrendet sem most, sem később nem terhelheti; valamint az odaépítés következtében ebből a rendre később semmiféle teher sem hárulhat.

3. Mosonmegye és Magyar-Óvár városa a kegyesrendi társháznak teljes védelmet biztosító czélszerű kerítést állíttatnak az átengedendő terület egész hosszában a társház gazdasági udvara és még fenmaradó kertje elkülönítésére, és e kerítésnek állandó fentartásáról és esetleges átalakításáról is gondoskodnak a kegyesrendi társháznak minden megterhelhetése nélkül.

4. A mennyiben azon terület a társháznak részben konyhakertül, és részben azonfelül a tanároknak, különösen az elaggott rendtársaknak üdülőhelyül szolgál, tehát annak átengedésével a társház kétszeres veszteséget szenved. Ennek daczára a rendi kormánytanács, mint mindenütt, hol tanügyi célra kívántak áldozatot, azt itt is minden kárpótlás nélkül hajlandó volna átengedni. A jelen esetben azonban azt hiszi a rendkormány, hogy, midőn itt csaknem az egész házikert átengedése forog szóban, maga a város sem kívánja azt a rendtől méltányos kárpótlás nélkül; s e föltevésre már az is feljogosít, hogy, midőn 3 év előtt az ottani házfönök a társház sirboltja számára a temetőben alig néhány □-méternyi terület díjtalan átengedéseért folyamodott a városhoz, azt kedvezményes áron ugyan, de mégis elég drágán tudta csak megnyerni, holott más városokban, tekintettel arra, hogy a rend a gymnasiumok fentartásához jelentékeny évi segélylyel járul, ily területet mindenütt készségesen, s minden díj nélkül engedtek át az illető társházaknak.

Végül azon terület átengedésénél különösen súlyt kíván helyezni a rendi kormánytanács arra, hogy az odaépítendő tornacsarnok kizárólag a gymnasiumi ifjuság használatára szolgáljon. Mert, ha való az, a miről a rendkormány értesült, hogy a város oda oly tornacsarnokot tervez, melyet a gymnasiumi növendékeken kívül a népiskolák növendékei és az akadémiai ifjuság is használhasson, azon esetben a rendi kormánytanács előre is kénytelen kijelenteni, hogy azt a területet át nem engedhetné ily közös tornacsarnok céljára.

De egyáltalában el sem képzelhető, hogy azon szük és zárt

területen emelendő tornacsarnokban ez miként volna megvalósítható, midőn a nyári tornatér közvetlenül a gymnasiumi osztályok ablakai előtt, a tornacsarnok pedig onnét néhány méternyire volna; mert ez a körülmény okvetetlenül megkivánná, hogy azon idő alatt, míg a gymnasiumi előadások a földszinti osztályokban tartatnak, ott más intézet növendékei ne tornászszanak.

A gymnasiumi osztályokon kívül az ottani épületekben lakók nyugalma is teljesen megzavartatnék, főleg nyáron; mert, ha oda több intézet növendékei járnának, úgy a zaj egész napon át folytonosan háborgatná munkásságukban.

Nem kétlem tehát, hogy, ha csakugyan ily közös tornacsarnok létesítése tervezetik, az imént felhozott nehézségeket a város is méltányoló figyelembe fogja venni, s a közös tornacsarnok számára a gymnasium közelében alkalmasabb helyet fog keresni.«

Ezzel biztosítva lévén a kívánt telek, elkészült az építési terv is, és a tank. kir. főigazgató a következő átiratban fordult Moson vármegye közönségéhez:

»Tekintetes Közgyűlés! Az 1883. évi XXX. t.-cz. a tornászatra, mint a testi nevelés egyik lényeges eszközére nagy sulyt fektetvén, azt a középiskolai oktatásnak kötelező tárgyává tette ugyan, de a nemes vármegye jótékonyágát élvező magyar-óvári gymnasium sem az idézett év előtti időszakban, sem azóta ezen igen fontos feladatát czélszerű tornahelyiség hiányában meg nem oldhatta. A magyar kormány az eddig használatban levő, merőben alkalmatlan tornaszoba kibővítését sürgetvén, midőn helyszínen arról győződtem meg, hogyha a mostani bérben birt tornaszoba a körülményekhez képest ki is bővítették, még akkor sem felelne meg a tornászat céljának sem területi, sem közegészségügyi szempontból, főképpen pedig nem azon távolságnál fogva, mely van a gymnasiumi épület és a kórház között, nem is érintve, hogy még kedvező átalakíthatás esetében is csak ideiglenes s bért fizető vendég volna ott a gymnasium. Ily nézpontokból kiindulva azon meggyőződésre jutottam, hogy a gymnasiumnak állandó és czélszerű tornahelyiséget csak a kegyesrendi ház kertjének félterületén lehet előnyösen és a tanczélnek megfelelően emelni, a mi által nemcsak a gymnasiumba járó, többnyire mosonmegyei ifjak testi nevelése és lelki s testi üdülése mozdíthatnék elő, hanem egyuttal — megfelelni bírván ezen tanintézet a törvénykövetelte kívánalmaknak, — annak fenmaradása is biztosítottabb alapon nyugszik.

A kegyes-tanítórend kormánya bölcsen átlátja, hogyha a tornahelyiség a gymnasiummal szerves összefüggésben lehet, az nevelés és tanczél szempontjából egyedül helyes és czélirányos, azért tehát hajlandó is a kért területet (990 m²) használati célra a tulajdonjog fentartása mellett átengedni a mellékleten felsorolt föltételek alatt.

A rend kormányának föltételeit méltányosaknak bátorkodom jelezni.

Igy fogván fel a helyzetet, a tekintetes nemes vármegye nagylelkűségéhez fordulok s azon kérelmemet terjesztem elő — és pedig egyedül a korszerű nevelés érdekének előmozdításától ösztönözve — kegyeskedjék a vármegyének minden szép, jó és nemesnek terjesztéseért mindenkor áldozni tudó nagyérdemű közönségét ezen olyanira fontos és a gymnasium létkérdésére döntő befolyással bíró nevelési tényezőt megteremteni, vagyis: a kijelölt területen a vármegye költségén egy állandó téli és nyári tornahelyiséget teremteni. Mondanom sem kellene, hogy ezen kérelmem meghallgatása és a tervnek megvalósítása által a nemes vármegye nemcsak a területén egyedül álló középiskolának értékét és művelődését hatványozza, hanem saját gyermekeinek nevelését is hathatósan előmozdítja: egyuttal pedig magának a megye közönségének érdemkoszorujába egy új babérlevelet fűz, mely mindenkor hirdetni fogja az utódok előtt az elődök nagylelkűségét és lelkes felkarolását ezen igazmondásnak: »Sana mens in corpore sano.« A tervbe vett téli, illetve állandó tornacsarnok tervrajzát (2 db.) és költségvetését (1 db.) tisztelettel idemellékelvén, bátorkodom megjegyezni, hogy e föltüntetett építkezési költség (4570 frt) a belső és külső fölszereléssel egyetemben 5000 frtra vehető. K. m. f. Dr. Németh Antal, tank. kir. főigazgató.»

A vármegye közönségének erre vonatkozó felelete az 1891. márczius 18-án tartott évnegyedes rendes közgyűléséből a következő volt:

»Az állandó választmány javaslatba hozza, miként a tankerületi kir. főigazgató ur értesítették, hogy a vármegye közönsége örömmel üdvözli, és a magyar-óvári gymnasium érdekében fölötte szükségesnek ismeri egy tornacsarnok létesítését, miután azonban a törvényhatóság a rendelkezésére álló alapokból rendszeresített kiadások, különösen pedig a legközelebb megkezdendő vármegyei székház építése és a hivatalok fölszerelésére szükséges költségek fedezése folytán fölötte nagy mérvben van igénybevéve, jelenleg nincs azon helyzetben, hogy az előirányzott költségeket magára vállalja; nem zárkózik el azonban annak kijelentésétől, hogy, ha a magyar-óvári tanulóifjuság részére ily tornacsarnok állami költségén felállítatnék, — miután ilyennek létesítése mégis csak az állam feladatát képezi, — az ezáltal felmerülendő költségek némi fedezéséhez korlátolt anyagi viszonyai tekintetbevétele mellett, szerény összeggel hozzájárulni kész. Simon Gyula, főispán.«

Az emelendő tornacsarnok ügyét tehát elodázták és ez az új vármegyei székháznak közbejött építése miatt egyhamar ismét elő sem került volna, ha ekközben nem jön a vallás- és közoktatásügyi m. kir.

ministeriumnak 1891. évi február 5-én 37,219. sz. a. kelt következő rendelete: »Tekintettel arra, hogy a középiskolai törvény, mely a tornatanítást rendes tantárgyként írja elő, immár közel egy évtized óta van életben, a magyar-óvári kath. gymnasium fentartása körül érdekelt tényezőknél mindeztideig komoly törekvést nem észleltem arra nézve, hogy a tornatanítás lehetővételege végett tornacsarnokot állítsanak; a kegyes-tanítórendet, mint ezen gymnasium fentartóját, továbbá Mosonmegye közönségét és a közönség útján Magyar-Óvár városát, mint a fentartásban résztvevő, illetőleg érdekelt tényezőket, a középiskolai törvény 53. §-ában gyökerező jogomnál és tiszteletemnél fogva az ott mejelölt következményekre való utalással ezenel első ízben megintem. K. m. f. Gr. Csáky.«

Ezen hivatalos megintésre, melynek figyelmen kívül hagyása könnyen veszélyeztethette volna a gymnasium további fenállását, most már komolyabb mozgalom indult meg az emelendő állandó tornacsarnok ügyében.

A mozgalom élén ismét a vármegyét találjuk; 1892. évi márcziusi közgyűléséből nemcsak egy szűkebb választmányt küldött ki oly utasítással, hogy az emelendő tornacsarnok mikénti létesítésére indítványt tegyen, de egyben elhatározta azt is, hogy fölterjesztést intéz a magas kormányhoz, és államsegélyt kér az építéshez szükséges költségek fedezésére. A kiküldött választmány azonnal hozzálátott a munkához; tárgyalás alá vette a királyi főigazgatóságnak azon tervét, mely szerint a tornacsarnok a piaristák kertjében lett volna építendő és abban állapodott meg, hogy ezen terv a kegyes-tanítórend főnökségének azon kikötésével szemben, mely szerint az ott emelendő tornacsarnokot csak a gymnasium használhatja, kivihetetlen. Nem ajánlhatja ezen terv keresztülvitelét, mert, ha már építeni kell, akkor oly tornacsarnokról kell gondoskodnia, melyet a város összes iskoláinak növendékei, sőt a magyar-óvári torna- és vívóegylet tagjai is használhatnak. A magyar-óvári torna- és vívóegylet ugyanis elhatározta, hogy megtakarított tőkéjével kész hozzájárulni oly tornacsarnok emeléséhez, melyet tagjai is használhatnak bizonyos föltételek mellett.

A felsőbb tanhatóság értesülvén tervének végleges elejtéséről, új tervet szorgalmazott Erre a gymnasiumi igazgatóság ajánlatba hozta a Deák-tér 4. sz. a. lévő városi telket, melyen ma a takarékpénztár díszes bérháza áll. Ezen hely alkalmasnak mutatkozott, mert a város 1886-ban, mikor az elemi iskolák államosításáról volt először szó, ugyanerre a helyre tervezte az új iskolai épületnek és egy alkalmas tornacsarnoknak emelését. Az említett teleknek átengedése azonban kellenél nagyobb áldozatába került volna a városnak, s azért ezt is elejtették. Ugyanily költségesnek találta a város más,

két-három helyen kiszemelt teleknek átengedését is úgy, hogy végre a Karolina-kórházzal szemben lévő üres teleknek kijelölésében állapodott meg.

Az építendő tornacsarnok körül fáradozó vármegyei bizottság most tehát ezen telekre készíttette el a tervet Ullein József, soproni vállalkozóval.

Ezen terv szerint a csarnok 13.854 frtba került volna belső felszerelés nélkül; a fentartóságnak azonban csak 6500 frtja volt biztosítva, következő hozzájárulásokból:

1. A vármegye közönsége részéről 4000 frt.
2. Magyar-Óvár városa részéről 1000 frt és
3. A helybeli torna- és vívóegylettől 1500 frt.

Ennél tehát még egyszer oly nagy összeg sem lett volna elegendő, hogy Ullein terve végrehajtsák. A vármegye közönsége azért újból a magas kormányhoz fordult oly kéréssel, kegyeskedjék a költségek fedezéséhez 8000 frt államsegélylyel járulni s egyuttal Magyar-Óvár város képviselő-testületének azon kívánságát is meghallgatni, hogy a tornacsarnok építését elhalaszthassa azon időre, mikor a kir. gazdasági akadémiának tervbe vett kibővítése, illetőleg egy harmadik tanfolyamnak felállítása ügyében történik a kívánt megállapodás. Azon esetben ugyanis, ha az akadémiának kibővítése a mondott irányban engedélyeztetnék, a város amugyis nagyobb szabásu építési tervetnek tárgyalásába fogna bocsátkozni, melybe azután a tornacsarnok létesítését is könnyebben belefoglalhatja.

A vármegye folyamodványa, ha nem is a kívánt, de azért mégis kedvező elintézésben részesült, mert a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium 3000 frtnyi államsegélyt helyezett kilátásba a kegyes-tanítórend főnökségéhez intézett 1894. évi febr. hó 23-án 27.430. sz. a. kelt ezen rendeletével:

»Mosonmegye közönsége által a magyar-óvári kath. gymnasium mellett szükséges tornacsarnokra vonatkozólag tett felterjesztést, 1892. évi augásztus 14-én 19.349. sz. a. kiadott irataim kapcsán visszavárólag azzal küldöm meg Főtisztelendőségnek, hogy én e tornacsarnok költségeihez az esetben, ha a kellő fedezetet a törvényhozás tárczám 1895. évi költségvetésének keretében ajánlatomra meg fogja adni, 3000 forint államsegélylyel hozzájárulni kész vagyok.

Annak megjegyzése mellett, hogy egy, a gymnasium igényeinek megfelelő és teljesen felszerelt tornacsarnokot tapasztalásom szerint 8—9000 forint költséggel bizonyára kilehet állítani: felkérem Főtisztelendőségemet, hogy az ügyet kezébe vevén, a szükséges intézkedéseket megtenni sziveskedjék, hogy e csarnok mielőbb való felállítása immár biztosított legyen. Gróf Csáky.«

A kilátásba helyezett államsegélylyel együtt most már 9500

frtnyi összeg volt biztosítva és ezzel meg is kezdhettük volna az építést más, olcsóbb terv szerint, ha a város a szükséges telekre vonatkozólag végleg határozhatott volna. A város elhatározását azonban késleltette most a községi elemi iskolának komolyan tervbe vett államosítása.

Az államosítással ugyanis egy új iskolai épület emelése vált szükségessé, és ezzel kapcsolatosan a tornacsarnok építése is olcsóbbnak ígérkezett.

A tornacsarnok ügye tehát ismét szünetelt annak daczára, hogy a fentemlített 3000 frtnyi államsegély már 1894-ben folyosított is.

A községi iskolák államosítását csak 1896-ban határozta el az orsz. kormány, s ugyanekkor vette át Kuliszéky Ernő, volt mosonmegyei kir. tanfelügyelő, az állami elemi iskola új épülete számára kijelölt telket, azt igérvén a városi képviselő-testületnek, hogy az állami iskolával kapcsolatosan a tornacsarnok fölépítését is tervbe veszi.

A kir. tanfelügyelő ur ez igéretéből kifolyólag 1896. évi október hó 31-én értekezletre hívta össze a tornacsarnok ügyében érdekelt feleket. Ezek előtt kijelentette, hogy a magas kormány megengedte az állami elemi iskola építését és hogy ő hajlandó a tornacsarnokot felépíteni, még pedig az elemi iskola számára kijelölt telek területén, de ettől függetlenül, a rendelkezésre álló összegen belül. Konstatálván azután, hogy az építkezésre felhasználható összeg 9500 frtot tesz ki, határozatilag kimondja: »Ezen összeg keretén belül elkészíttetem a tervet és a költségvetést; ezeket, ha készen lesznek, bemutatom az érdekelteknek és azután felépítem a kívánt tornacsarnokot.«

Volt-e és milyen megbízása volt erre vonatkozólag a kir. tanfelügyelőnek a nm. kultusz-ministerium részéről, és mi módon tervezte a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium népnevelési ügyosztálya a gymnasium mellé állítandó tornacsarnok felépítését, azt a kir. tanfelügyelő nem mondta meg — sem a fentemlített bizottság tagjainak, sem pedig a vele ez ügyben értekező kir. főigazgatónak.

A dolog tehát abban maradt, hogy a kir. tanfelügyelő készíteti el a szükséges terveket. A tervek fölterjesztését sürgették a tanfelügyelőnél: 1. dr. Klamarik János, ministeri tanácsos, 1896. november 17-én 63.340. sz. a. kelt leiratában; 2. a győri tankerület kir. főigazgatója 1897. február 18-án kelt sügönyében és 3. ngys. Boncz Ödön, vallás- és közoktatásügyi osztálytanácsos, 1897. február 27-én 11.756. sz. a. hivatalos kiadványában. Klamarik minist. tanácsos ur felszólítására a tanfelügyelő ur azt felelte, hogy a M.-Óvárott emelendő tornacsarnok tervrajza és költségvetése nála nincsen, nem is volt, és így azt fel sem terjesztheti; a közoktatásügyi osztálytanácsos ur sürgetésére pedig következőképpen válaszolt Kuliszéky Ernő kir.

tanfelügyelő: »... a magyar-óvári k. r. algymnasium részére emelendő tornacsarnok tervének elkészítésével senkit sem biztam meg, de meg sem bizhattam, mert annak elkészíttetésére rendeletet még nem kaptam.«

Ezen eredménytelen sürgetésekkel szemben a tank. kir. főigazgató szükségesnek látta, hogy az intézetnél végzett hivatalos látogatása alkalmából fölterjesztést intézzon a m. kir. kormányhoz, melyben tudakolja, hogy a vall. és közokt. m. kir. ministeriumnak népnevelési ügyosztályában milyen megállapodások történtek a gymnasium részére felállítandó tornacsarnok építésének ügyében. Mert, hogy a kir. tanfelügyelő magára vállalta a tornacsarnok fölépítését, azt csak úgy magyarázhattuk, hogy az a kormány megbízásából, annak rendeletére történhetett. Fölterjesztésünkre a vallás- és közokt. m. kir. minister ur ő nméltóságának 1896. évi 58.193. sz. a. kelt válasza az volt: hogy a magyar-óvári állami iskolaépület mellett tornacsarnok nem terveztetett, — és hogy a gymnasium részére emelendő tornacsarnok használata az elemi iskolai növendékeknek is meg fog engedtetni.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy a kir. tanfelügyelőnek nem volt felsőbb tanhatósági megbízása arra nézve, hogy az állami elemi iskolai épülettel kapcsolatosan a gymnasium részére emelendő tornacsarnokot is fölépítse.

Mielőtt azonban más uton gondoskodhattunk volna a tervek elkészítéséről s azok annyiszor sürgetett fölterjesztéséről, megérkezett a vallás- és közokt. m. kir. miniszter ur ő nmélt. 1897. márcz. 30-án 19326. sz. a. kelt és a kegyes-tanítórend főnökségéhez intézett következő rendelete: »F. évi 503. sz. becses előterjesztésére van szerencsém czímet szives tudomás végett tisztelettel értesíteni, hogy Herczeg Zsigmond építész, ki a magyar-óvári elemi iskola számára emelendő épületet is tervezte, megbiztam, hogy az ottani gymnasium részére az elemi iskolai telken, de az elemi iskolai épülettől függetlenül az érdekeltek költségére készítsen egy tornacsarnok-tervezetet.« A megrendelt építési tervezet és költségvetés 1897-ben 29,011. sz. a. érkezett le a kegyes-tanítórend főnökségéhez oly meghagyással, hogy a rend az építkezés foganatosítása iránt mielőbb intézkedjék.

A vármegye alispánja 1897. márczius hó derekán hívta egybe a gymnasiumi igazgatónak kértére az emelendő tornacsarnoknak ügyében még 1893-ban szervezett bizottságot, s ennek ez alkalommal hozott határozatai a következők voltak:

1. Az elnöklő alispán megalakította az építő-bizottságot; ennek tagjai lettek Kuliszéky Ernő, kir. tanfelügyelő elnöklete alatt: Puchtinger József városbíró, Eckhardt Ferencz, az állami elemi iskola gondnoksági elnöke, dr. Kossutány Tamás, a torna- és vívó-egyesület

elnöke, dr. Laehne Ernő, megyei tisztii főorvos és Rappensberger Vilmos, gymnasiumi igazgató. Ez utóbbi nem fogadta el az alispán ur által felajánlott építőbizottsági elnökséget, mert — a mennyiben a kegyes tanító-rend nem járulhatott a tornacsarnok építési költségeihez — illőnek, sőt szükségesnek jelezte, hogy a vármegye mint fentartó és elsősorban érdekelt fél maga vegye kezébe s intézze el saját hatáskörében az építendő tornacsarnok ügyét.

2. Az építő-bizottság elnöke megbízott, hogy a tervezetet és a költségvetést adja ki a vállalkozóknak, kik azon évi május hó 25-éig nyilatkozni tartoznak, hajlandók-e és mily föltételek mellett az építést elvállalni és a költségvetés keretén belül keresztül vinni.

3. A vármegye t. alispánját arra kérte fel a bizottság, intézzen a vármegye közönsége nevében sürgős fölterjesztést a vallás- és közokt. m. kir. minister ur ő nagyméltóságához, hogy eltekintve a beruházásokra engedélyezett 3000 frtnyi államsegélytől, a még hiányzó 1000—1500 frtnyi összeget is engedélyezni kegyeskedjék.

A tornacsarnok építését Durvay Antal, cs. és kir. udvari szállító, pozsonyi czég vállalta magára oly kikötéssel, hogy az építésre az alább következő költségterv keretén belül csak akkor vállalkozhatik, ha a munkát azonnal megkezdheti, még mielőtt az állami iskola építésénél elfoglalt munkásokat elbocsátaná.

A költségvetésnek egyes tételei a következők:

I. Föld-, kőmives- és elhelyezőmunka	4442·59	frt.
II. Kőfaragó-munka	95·68	»
III. Ácsmunka	2344·09	»
IV. Vasmunka	102·80	»
V. Cserépfödő-munka	361·20	»
VI. Bádogosmunka	652·30	»
VII. Asztalos-, lakatos-, mázoló- és üvegesmunka	1092 —	»
VIII. Szobafestő-munka	72 —	»
IX. Kályhás-munka	312 —	»
X. Kárpitosmunka	55·20	»
XI. Belső berendezés s fölszerelés	1105 —	»

Összesen: 10634·86 frt.

A vármegye t. alispánja 1897. évi június 26-án kötötte meg a a szabályszerű szerződést, mely szerint a vállalkozó arra kötelezte magát, hogy az általa elvállalt munkát a költségvetésben előírányzott 10.634·86 frtnyi összeg keretén belül 1897. évi október hó 30-áig befejezi.

A helyszini szemlét 1897. évi július hó 17-én és folytatólag július 19-én tartotta meg a főszolgabírói hivatal. Az erről fölvett jegyzőkönyv ezeket mondja:

»A fölépítendő tornacsarnok a Durvay Antal, vállalkozó

által felmutatott építési tervben foglalt méretek szerint az ujonnan felépült állami elemi iskola telkén, — az Eckhardt Ferencz tulajdonát képező szántótól 5 m. távolságban — fog felépülni oly formán, hogy az emelendő épület középtengelye az ujonnan épült állami iskola és a főhercegi vámház féle épület közt lévő 10 m. szélességű utczát felezze és a jelesített épületektől 5—5 m. távolságba eső egyenes vonallal egy vonalba fog esni a Budapest—bécsi állami utra néző homlokzattal. A bizottság ezek után tárgyalás alá vette az építés alá kerülő tervet és azt a kivitel alapjául elfogadta, mindamellet azon módosítással, hogy az épület mögött, vagyis az iskolai teleknek az Eckhardt-féle földdel határos részén, az épület mindkét végén egy-egy különálló (az eredeti tervből kifejejtett) illemhely létesíttessék és könnyebb hozzáférhetés végett mindkét ruhatárnak nyugat felé eső ablaka helyett megfelelő kijáró-ajtók helyeztessenek el. A kir. állami építészeti hivatal képviselője az építési helynek fent fixirozott vonalára nézve azon megjegyzést teszi, hogy miután az Eckhardt-féle szántóföld határvonala a Budapest—bécsi állami út tengelyével nem parallel, a kijelölt 5 m. távolság mint legkisebb távolság állapítatik meg, miután a kitűzendő épület ezen határvonallal hegyesszöget képez. A bizottság ezen észrevételt helyeslőleg tudomásul vette és felhívta a királyi mérnököt, hogy a tornacsarnok helyét tűzze ki ő.

E határozathoz képest a július 19-én folytatólag megtartott helyi szemlén a kir. mérnök jelenti, hogy az épület helyét a következő módon tűzte ki: »Az épület tengelye a folyó hó 17-én fölvett jegyzőkönyvben megállapított 10 m. széles hozzájáró út középvonalaiba tüzetett; északi sarka a szántó határtól 8.55 m., déli sarka ugyanazon határtól 4.95 m. esik; a középtengely ennél fogva mintegy 6.80 m. esik; az épület homlokzata telekkihasználási okokból az új elemi iskola homlokzatával csak megközelítőleg párhuzamos, a mi azonban észrevehetőleg nem zavarja az összhangot.«

A bizottság tagjainak nem lévén kifogásuk az iránt, hogy a tornacsarnok a jelesített helyen és a felmutatott illetve módosított építési terv szerint fölépíttessék, a hatósági építési engedély 5552/1897. sz. a. megadatott és a munka rögtön kezdetét is vette úgy, hogy a tél beállta előtt tető alá került az épület. A tél folyamán elkészült a belső ács- és asztalosmunka is, de azért a tornászást még az 1898/9. isk. évvel sem kezdhettük meg az új tornacsarnokban, mert hiányzott a belső fölszerelés. A késelem leginkább azon körülményben találja indokolását, hogy az 1897/8. isk. évnek nyári szünidején változás történt az építőbizottság elnökségében.

Kuliszéký Ernő kir. tanfelügyelót ugyanis Beregmegyébe helyezte át a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium, s helyét Rill József, volt honti kir. tanfelügyelő foglalta el. Az új tan-

felügyelő átvette a vármegye megbízásából a tornacsarnok építő-bizottságának vezetését és miután a vállalkozónak jogos követeléseit kiegyenlítette, hozzáfogott a csarnok belső fölszereléséhez. A vállalkozó Oheroly János, budapesti állami tanítóképezdei tornatanárt bizta meg csarnokunk fölszerelésével, ki azt személyes felügyelete alatt be is fejezte az 1898. év végén.

A fölszereléssel előállott annak a szüksége, hogy megállapíttassék a tornacsarnoknak kezelésére, használatára, és fentartására vonatkozó szabályzat.

Ez azonban már nem tartozván az építő-bizottság hatáskörébe, ezen bizottság tagjai abban állapodtak meg, hogy a tornacsarnokot használó tanintézetek vezetői és a torna- és vívóegyesület elnöke, kiegészítve egy arra alkalmas művezetővel, felügyelő-bizottsággá alakuljanak a fentartók jogainak tiszteletbentartásával. A »Magyar-Óvári Tornacsarnok Felügyelő-Bizottságá«-nak megalakulását a vallás-és közokt. m. kir. minister ur ő nm. 1898. évi december hó 10-én 81.074. számú rendeletével jóváhagyván és megerősítvén, ezen tornaügyi hatóságban mint bizottsági tagok a következők működnek: az atletikai club elnöke, a gymnasium igazgatója, a népnevelési tanintézetek képviselőjében a vármegye kir. tanfelügyelője és a bizottság által választott művezető-gondnok, ki ez idő szerint Steffek Ferencz, állami elemi iskolai tanító és képesített gymnasiumi tornatanító.

A felügyelő-bizottság azzal kezdte meg teendőinek sorát, hogy, mint kérelmező, ismét a nagyméltóságú kultuszminister urhoz fordult; arra kérte ő nagyméltóságát, hogy a kilátásba helyezett és a kiadások fedezéséhez még okvetetlenül szükséges 1100 frtnyi építési segílyt engedélyezni és kiutalványozni kegyeskedjék.

Azután hozzáfogott a bizottság a mellékhelyiségek berendezéséhez. — Hogy az egyes tanintézetek a tornacsarnokot iskolai ünnepélyeikre is használhassák, gondoskodott a bizottság egy alkalmas szinpad felállításáról és egy harmonium beszerzéséről. Ezen utóbbival nemcsak az iskolai ünnepélyeken közreműködők énekét akarjuk kísélni, hanem a szabadgyakorlatok egyhangu vezényletét is kívánjuk helyettesíteni és élénkíteni úgy, hogy a tornászok a zene ütemeire végezzék gyakorlataikat.

Ezen szokatlan és talán fölöslegesnek is látszó berendezésnek eszközlésére a felügyelő-bizottságot két indok vezette. Az egyik, hogy tanintézeteink egyike sem rendelkezik oly nagyobb teremmel, mely az iskolai ünnepélyek iránt mindjobban érdeklődő közönséget befogadhatná; a másik pedig az, hogy az ezen berendezéshez szükséges költségeket az államsegélynek közel két évi kamataiból és egyesek által felajánlott szives közreműködéséből könnyen fődözhetjük.

Megállapítván ezután az új tornacsarnok szabályzatát s meg-

ejtven az előirt állami felülvizsgálatot, a felügyelő-bizottság előkészítette a csarnok ünnepélyes megnyitásának programját és fölkérte a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister urat, kegyeskedjék ő nagyméltóságának leereszkedő magas megjelenésével az ünnepély fényét emelni s örökké emlékezetessé tenni.

Wlassics Gyula, dr., m. kir. kultuszminister ur ő nagyméltósága, Rill József kir. tanfelügyelő urat és felügyelő-bizottsági elnököt bizta meg képviseltetésével, és a felavató-ünnepély f. évi márczius idusán folyt le a következő tárgysorozattal:

1. Hymnus. Erkel Ferencztől. Előadta a gymn. énekkar.
2. Megnyitó-beszéd. Tartotta Rill József, a tornacsarnok felügyelő-bizottságának elnöke, mint a kormány megbizottja.
3. Tornainduló. Goll Jánostól. Előadta a gymn. énekkar.
4. »A tornacsarnok története.« Irta és felolvasta Rappensberger Vilmos, gymn. igazgató, mint a felügyelő-bizottság tagja.
5. »A pozsonyi harcjáték.« Tompa Mihálytól. Szavalta Zádor Gyula, gymn. III. oszt. tanuló.
6. »Rajta föl.« Induló Abt Ferencztől. Előadta az áll. polgári leányiskola énekkara.
7. »Márczius 15-ikének méltatása.« Felolvasta dr. Kossutány Tamás, gazd. akad. tanár, mint a felügyelő-bizottság tagja.
8. »Márczius 15-ikén.« 1892. Ábrányi Emiltől. Szavalta Polgár Aladár, gymn. IV. oszt. tanuló.
9. »Talpra magyar.« Boldis Ignácztól. Előadták a gymnasium és a polgári leányiskola növendékei.
10. »Ötven év.« Erdélyi Zoltántól. Szavalta Petrovich Zoltán, elemi V. oszt. tanuló.
11. »A magyar-óvári atletikai club története.« Felolvasta Colbázy Szevér János, az atletikai club alelnöke.
12. Szózat. Egressy Bénitől. Előadta a gymnasiumi énekkar.

A tornacsarnok tágas és szépen díszített terme zsufolásig megtelt előkelő közönséggel. Ez őszinte lelkesedéssel fogadta a ministeri megbizottnak, Rill József, kir. tanfelügyelőnek, megnyitó-beszédét és azon ajánlatát, hogy a tanintézetekkel egyetemben hálás tisztelettel üdvözölje a magyar kultúra lelkes vezérét, Wlassics Gyula dr. őnagyméltóságát azon kegyességeért, melylyel a magyar-óvári állandó tornacsarnok régen vajudó ügyét ily fényes megoldáshoz segíteni kegyeskedett.

Élénk érdeklődéssel kísérte az ünneplő vendégkoszoru a tanuló-ifjuság alkalmi szavatait és énekeit, együtt lelkesült az ifjúsággal a márczius idusát méltató hazafias beszéden s feszült figyelemben részesítette a felavatott tornacsarnok történetének rövid vázolását. Ezután a gymnasium igazgatója a következő — befejezésül itt is

helyén lévő — beszédben mondott hálás köszönetet a szép csarnok létesítőinek, buzdítva a tanulóifjúságot is, hogy minden szép, nemes és jó iránt lelkesedő buzgólkodással hálálja meg a fentartóságok újabb nagylelkű áldozatát.

» . . . Elkészült a régóta nélkülözött állandó tornacsarnok! Fel van szerelve mindazzal, mivel városunk tanulóifjúságának testi fejlődését a szellemi előhaladás előnyére ápolhatjuk és fejleszthetjük!

Hála legyen ezért a jóságos Istennek! Az ő szent fölsége áldja meg e csarnokot, vegye isteni oltalma alá, hogy városunk ifjúsága az ő szent tetszése szerint művelődjék ott mindenkor becsületes munkára vágó, Istent, királyt és hazát hön szerető nemzedékké!

Isten után a legmelegebb hálaérzettel kell megemlékeznünk mindazokról, kik nevelés- és tanításügyünk szent céljaira e díszes csarnokot emelni kegyesek voltak.

A legmélyebb tisztelettel mondunk hálás köszönetet első sorban a magyar kir. kormánynak, annak volt és jelenlegi kultuszministereinek: Csáky Albin grófnak és Wlassics Gyula dr. ő nagyméltóságainak. Az ő kegyes pártolásuknak köszönhető, hogy a fentartók áldozatkészsége nem maradt meddő, hogy a nyujtott államsegéllyel egy-két év alatt létesülhetett, mi amaz nélkül talán ma is csak pium desiderium volna. Hálás érzelmeink szives tolmácsolására felkérjük a magas kormány igen tisztelt képviselőjét, tekintetes Rill József kir. tanfelügyelő urat.

Tekintetes Uraságod ugyan már csak a bokrétaünnep után vette át e csarnok ügyeit, de azért kivette a maga részét a gondnak és munkának terhesebb feléből. Fogadja ezen önzetlen fáradozásaiért az érdekelteknek igaz háláját s mindnyájunknak azon szívből fakadó kívánságát, hogy az isteni Gondviselés sokáig éltesse s fáradhatatlan munkásságát Mosonvármegye népnevelési ügyének előmozdítására minél bővebben gyümölcsöztesse. Éljen!

Méltó köszönetet mondunk továbbá Mosonvármegye és Magyar-Óvár város áldozatkész közönségének.

»Ritka szép és jó kezdődött és tenyésztett valaha előrement áldozatok nélkül«. Kölcsey eme szavai szerint ily ritka szépek és jónak kell tartanom Mosonvármegyének egyetlen középiskoláját, mert ez 1739 óta ugyancsak nem csekély áldozatába került.

Nem egyszer volt az óvári gymnasium oly helyzetben, hogy fennállása kérdésessé vált volna, ha Mosonvármegye s tehetségéhez képest M.-Óvár városa nem sietnek segítségére.

A kezdetnek nehézségei, a szerény alapítványnyal szemben folyton megújuló létérti kérdések elintézése, a gymn. I. és a humaniorák két osztályának, a szónoklati osztályoknak visszaállítása, és a tanintézetnek két izbeni visszaállítása mind arról tanuskodnak,

hogy Mosonvármegye szívéen hordozta azon fontos kulturalis érdekeket, melyeket itt a magyarság végvárában szolgálnia és megvalósítania nemcsak érdeke, hanem szép és nemes feladata is volt mindenkor — és lesz bizonyára a jövőben is.

Ezen diszes tornacsarnok is legnagyobb részben az ő áldozatkészségét hirdeti. A tanügy oltárára hozott ezen újabb áldozataikért fogadják tehát középiskolánk nevében kifejezett s mélyen érzett köszönetünket.

Isten áldja Moson vármegye és Magyar-Óvár város hazafias közönségét, s engedje, hogy az áldozataik hozzájárulásával fentartott középiskolából oly ifjak kerüljenek ki mindenkor, kik szóval és tettel, szívvel és lélekkel szolgálják majd a drága hon minden nemes érdekét — a törvény, jog és igazság állandó uralma alatt!

Éljen Mosonvármegye és Magyar-Óvár város hazafias közönsége, éljenek annak jelenlévő igen tisztelt képviselői, éljen a m. t. ünneplő közönség!

Végül még Hozzád van néhány szavam, Kedves Tanuló-ifjuság!

Azon szerencsés nemzedék vagytok, kik majdan büszkélkedve fogjátok elmondhatni, hogy a magyar-óvári tornacsarnoknak Ti voltatok első tanulói.

Ősökként fog Titeket a majdan következő tanuló-nemzedék emlegetni. Vigyázzatok tehát, hogy méltók legyetek az ősök nevére. Állapítsátok meg a derék ősökhöz illő jó emlékeket — a vallásosságban, a keresztény erkölcsökben, a tudományos ismeretekben, a haza és a munka szeretetében, a testi erő és ügyesség józan gondozásában — minél magasabbra való haladástok által.

Ha ezt teszitek, akkor felejthetetlen maradt szívetekben a mai nap emléke, mely megörökítve áll a most felavatott állandó tornacsarnok történetének első lapjain.«

II. Alapszabályzata.

1. *A csarnok neve*: »Magyar-Óvári Tornacsarnok«.

2. *Jellege és célja*: Ezen tornacsarnok tanintézeti jellegel bír; célja: a testgyakorlásnak iskolai tanítása. Emellett a helybeli »Athletikai Club« torna- és vívóhelyiségeül is szolgál.

3. *Alapítói és fentartói*: Mosonvármegyének és Magyar-Óvár városnak közönsége, a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumnak segélyezése és a »Magyar-Óvári Athletikai Club«-nak anyagi hozzájárulása mellett.

4. *A tornacsarnok felügyelete*. A tornacsarnok ügyeit egy, a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumnak 1898. évi

decz. hó 10-én 81074. sz. a. kelt rendeletével jóváhagyott és megerősített felügyelő-bizottság vezeti.

A felügyelő-bizottság azon tanintézetek vezetőiből áll, melyek a tornacsarnokot használják; tagjai tehát:

1. A kegyesrendi gymnasium igazgatója.
2. Az »Athletikai Club« képviselője.
3. A kir. tanfelügyelő, mint az áll. népnevelési tanintézetek vezetője- és
4. A bizottság által választott művezető-gondnok.

A felügyelő-bizottság elnöke a kir. tanfelügyelő, — üléseinek jegyzője, határozatainak, a tornacsarnok műszaki, gazdasági és felszerelési ügyeiben — végrehajtója a művezető-gondnok.

5. *A bizottság felsőbb tanhatósága:* A felügyelő-bizottság közvetlenül a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium hatósága alatt áll s onnan veszi utasításait.

6. *Kik használhatják a csarnokot?* 1. A magyar-óvári kegyes tanítórendi gymnasium, mint a melynek céljaira a tornacsarnok eredetileg létesült — a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumnak 1891. évi február hó 5-én 37219 sz. a. kelt rendelete alapján.

2. A magyar-óvári állami népnevelési tanintézetek, u. m.: az áll. polg. leányiskola és az áll. elemi fiu- és leányiskola, mely tanintézeteknek a nm. vall. és közoktatásügyi m. kir. ministerium 1896. évi 58,193. sz. a. kelt rendeletével engedte meg a tornacsarnok használatát.

3. A »Magyar-Óvári Athletikai Club«, mely ezen csarnok építéséhez 1500 frtnyi tőkével és tornaszervényeinek részbeni átengedésével járult.

Az itt felsorolt tanintézetek, nemkülönben az »Athletikai Club« tagjai nemcsak torna-, illetőleg vivógyakorlataikra használhatják e csarnokot, hanem iskolai és oly torna- és vivó-ünnepélyek megtartására is, melyek a csarnok rendeltetésével, iskolai jellegével nem ellenkeznek.

Táncmulatságokra és nyilvános színelőadásokra a tornacsarnok nem használható. Más jótékonycélú és közhasznú előadásokra vagy összejövetelekre csak a felügyelő-bizottság engedheti át a tornacsarnokot a következő módozatok mellett: 1. A használat célját és idejét legalább két héttel előbb kell bejelenteni a felügyelő-bizottságnál. — 2. A terem berendezéséről, diszítéséről, annak a használat után való rögtöni (24 órán belül való) kiürítéséről és az előbbi állapotba való visszaállításáról az illető használók tartoznak gondoskodni. — 3. Használat után a teremnek padlója azonnal lemosandó, a falakba vert szögek nyomai eltávolítandók, a festés kijavítandó és bárminemű kár megtérítendő.

7. *Mily beosztással használhatók a tornacsarnok egyes helyiségei és felszerelvényei?* A tornatér és a tornaterem a hozzájuk tartozó összes felszerelvényekkel együtt közösen használhatók. A mellékhelyiségek közül*: 1. a tornacsarnok homlokzatának jobb oldalán lévő előszobát a gymnasiumi és az áll. népnevelési intézetek növendékei használják ruhatárul, a belső szoba pedig a felügyelő-bizottság ülésterme és az ideutalt tanintézetek tanári szobája; 2. a tornacsarnok homlokzatának baloldalán lévő, hasonló beosztású mellékhelyiségek az »Athletikai Club«-nak rendelkezésére állanak.

Az összes mellékhelyiségek használatát csak a felügyelő-bizottság engedheti meg a 6. pontban említett ünnepélyek alkalmával.

8. *A tornacsarnokot használó tanintézetek és az »Athletikai Club«-nak jogai:* A 6. pontban elősorolt tanintézetek és az »Athletikai Club« egymástól függetlenül használhatják a tornacsarnokot úgy, miként azt az illető tanintézetek tantervei követelik, illetőleg a club alapszabályai kívánják és előírják.

A heti tanórák minden iskolai év elején megállapítandók és a művezető-gondnok útján a felügyelő-bizottsághoz terjesztendők.

A felügyelő-bizottság, illetőleg az »Athletikai Club« választmánya által megállapított házszabályok a tornacsarnok minden látogatójára kötelezők.

9. *A tornatanítók jogai és kötelességei.* Minden tanintézet a saját jogkörében választja és fizeti tornatanítóját. — A tornatanítók úgy tanulmányi, mint fegyelmi tekintetben csak tanintézeteik vezetőinek tartoznak felelősséggel. Tanóráik alatt függetlenül rendelkeznek a tornacsarnok felszerelvényeivel úgy, miként azt a kellő siker elérése a tanterv értelmében követeli. A tornaszerek rendben-tartása és kellő kimélése céljából azonban a tornatanítók minden órájuk végén kijelölik s az erre szánt táblákra írják azon tornaszereket, melyeket legközelebbi órájukban használni kívánnak. A művezető-gondnok intézkedik, hogy a kijelölt tornaszerek felállíttassanak és a használat után ismét helyökre állíttassanak.

A csarnoknak házi szabályai mindenkire kötelezők lévén, a tornatanító gondoskodik, hogy azok szigoruan betartassanak és hogy a tanórák mások hátráltatására meg ne hosszabbíttassanak.

A tornatanítók esetleges kívánságait vagy panaszait tanintézetük vezetőivel közlik.

10. *A tornacsarnok fentartása.* Tekintettel arra, hogy Mosonvámegye és Magyar-Óvár városa jelentékeny áldozatokkal járultak az állandó tornacsarnoknak létesítéséhez, méltányos, hogy a csarnok

* Lásd az alaprajzot.

fenntartásáról azon tanintézetek gondoskodjanak, melyek a csarnokot használják vagy használni fogják.

Az egyes tanintézetek évi fenntartási hozzájárulását a tornacsarnoknak évi költségelőirányzata alapján az illető tanintézetek használati aránya szabja meg. E célból a tornacsarnoknak évi költségelőirányzata minden tanév elején megállapítandó, és ehhez képest az illető tanintézetek fenntartási kvótája is meghatározandó — az alább irányadóul felvett 1898—9-ik évi szükségletek, illetőleg módoszatok szerint.

Az évi költségelőirányzat összegéből a szolga fizetésének felét és a tornacsarnok világítási költségeit az »Athletikai Club« a saját számlájára vállalta — kárpótlásul, hogy a tornacsarnok mellékhelyiségeit felerészben a saját céljaira használhatja és hogy a tornacsarnok világítását az ő érdekei követelik leginkább.

A »Magyar-Óvári Tornacsarnok« költségelőirányzata az 1898—9. isk. évre a következő:

1. A szolga évi fizetése	144	frt
2. A szolga lakásbére	70	»
3. A szolga fűtési járandósága	26	»
4. A csarnok világítása	40	»
5. A csarnok fűtése	100	»
6. A csarnok tatarozása	50	»
	<u>Összesen</u>	430

Ezen összegből levonva az »Athletikai Club« részéről magára vállalt 112 frtot, maradt 318 frtnyi összeg, melyből a tornacsarnoknak óránkénti használatáért 9 frt 64 krnyi hányad felel meg.

A tornacsarnokot használó tanintézetek tehát a következő arányban járulnak a csarnok 1898—9. isk. évi fenntartásához:

1. Az »Athletikai Club« heti 12 óra után	115	frt 68	kr.
2. A kegyes-tanítórendi gymnasium 8 óra után	77	» 12	»
3. Az áll. polg. leányiskola heti 5 óra után	48	» 20	»
4. Az áll. elemi iskola heti 8 óra után	77	» 12	»
	<u>Összesen</u>	heti 33 óra után	318

Az érdekelt felek két részben (október és márczius 1—15-ig) fizetik le fenntartási quótájukat a felügyelő-bizottság művezető-gondnokságánál.

A gondnokság takarékpénztárban helyezi el a tornacsarnok jövedelmét és egyéb vagyonát.

Számadásait minden polgári év végén a felügyelő-bizottságnak előterjeszti, lezárja és felülvizsgálatra a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz terjeszti.

II. *A felügyelő-bizottság hatásköre.* A felügyelő-bizottság vezeti a tornacsarnoknak összes szellemi és anyagi ügyeit.

Gondoskodik a tornacsarnoknak rendben- és tisztántartásáról, szemmeltartja, hogy a tornatanítás az egyes tanintézetek követelményei szerint történjék, megállapítja a tornacsarnoknak évi költségét és az érdekelteknek évi fentartási arányát, felel a tornacsarnok bevételeiről és kiadásairól, örködik az összes felszerelvényekről, azokról pontos leltárt vezet és ügyel arra, hogy a jelen szabályzatnak minden egyes pontja szigoruan betartassék.

Mindezeknek gondos keresztülvitele czéljából rendes ülést tart minden negyedévben, és valahányszor az ülés megtartását valamely bizottsági tag írásban kívánja.

12. *A művezető-gondnok hatásköre és kötelességei.* A művezető-gondnoknak közvetlen rendelkezésére áll a felügyelő-bizottság által felfogadott szolgál, ki mindenben az ő utasításait tartozik követni. A művezető-gondnok felelős a tornacsarnok leltáráról, vezeti a tornacsarnok számadásait, kezeli vagyonát, előkészíti a felügyelő-bizottság üléseinek tárgysorozatát, referál a csarnok összes ügyeiről, vezeti az iktatót, szerkeszti a felügyelő-bizottsági ülések jegyzőkönyveit és végrehajtja a bizottság határozatait.

III. Házirendje.

1. Szükséges, hogy minden tornászó alkalmas könnyű öltözékkel lássa el magát. Ha valaki utczai ruhájában kénytelen tornászni, ügyeljen arra, hogy zsebeiből kirakja mindazt, mi tornászás közben kihullhatna. A tornateremben csak tornaczipőben szabad tornászni.

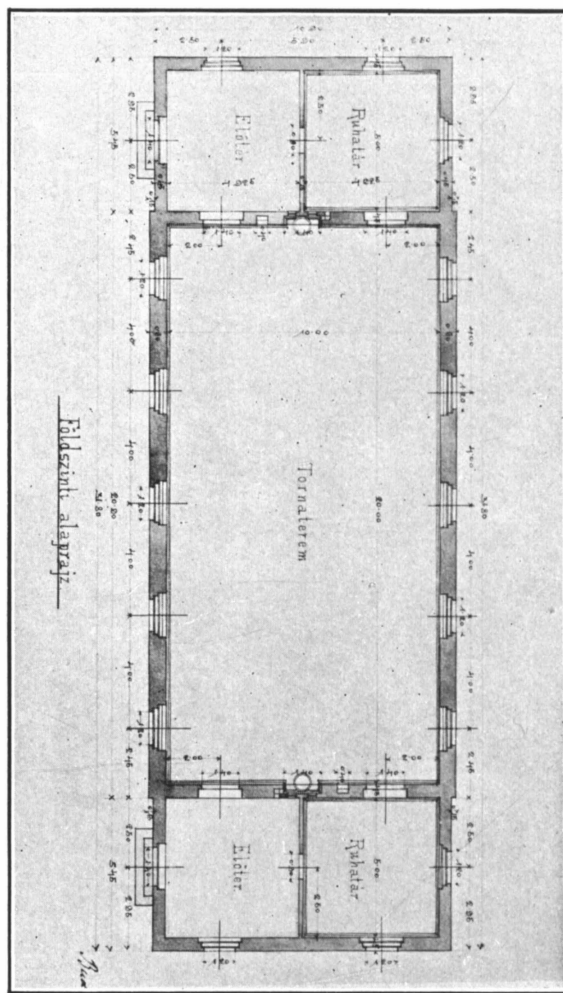
2. A tornászás egyik főczélja az egészség fentartása és a test edzése lévén, nehogy ellenkező hatása legyen, felhevülve senki se fogjon a tornáshoz, valamint tornászás közben vagy azután hideg ital, levegő vagy mosás által rögtön le ne hűtse magát.

3. Mindenki csak azon tornászati fokozatban és csapatban gyakorolja magát, melyhez beosztott. Egyik csapatból a másikba átlépni csak a tornatanító beleegyezésével szabad.

4. Senki se vonja ki magát valamely gyakorlattól, ha arra különös oka nincsen, melyet a tornatanítóval, illetőleg előtornázzsal mindenkor közölni tartozik.

5. A tornaóra tartama alatt tilos az állványokon önállóan tornászni, valamint egyik csapatból a másikhoz átmenni.

6. A gyakorlat alatt mindennemű csend- és rendzavarás, u. m. beszélgetés, utbaállás, állványok alatti bujkálás, iram-pályán való átjárás tilos.

Földszint alrajzi.

7. A tornászok készek legyenek egymásnak segédkezet nyújtani tornászás közben.

8. A lovat, bakot és egyéb vihető szereket a tornászok a tornatanítónak, illetőleg előtornásznak felszólítására maguk tartoznak előhozni és használat után ismét helyrevinni.

9. A gyűrűkben ülni és a rudhintán ülve vagy állva hintázni nem szabad.

10. A tornateremben feltett kalappal időzni vagy tornászni nem szabad.

11. A tornaszereket csakis rendeltetésökhöz képest szabad használni. Szándékos rongálásokért a károsító kárpótlással tartozik.

12. A tornahelyiségekben csak az e célra szolgáló edényekbe szabad köpni.

13. A ruhatárban kiki csak a számára kijelölt helyen tarthatja dolgait.

14. A tornateremben senkinek sem szabad dohányozni.

15. Nézők csak a szabad tornatéren s a tornatanító engedélyével lehetnek jelen a gyakorlat alatt, de a tornászok közé menniök nem szabad.

IV. Leltára.*

Folyó sz.	Darab	N e v e z e t e s e n	Pénz-össz.		Pénz-össz.	
			frt	kr.	frt	kr.
A) A tornaszerek.						
1	50	fényezett tölgyfa-bot 90 cm. hosszú, 3 cm. átm.	—	40	20	—
2	40	pár súlyzó kovácsolt vasfogantyúval, páronkint 3—4 kg. súlyban	—	22	13	20
3	1	súlyzó-állvány	15	—	15	—
4	7	3 m. hosszú rúd — fiatal luczfenyőből (szabad- gyakorlatokhoz)	1	—	7	—
5	1	villás rúd a függőszerek kezeléséhez	1	50	1	50
6	2	falhoz erősített vaslemez, 11—11 horoggal, a rudak elhelyezéséhez	3	—	6	—
7	2	lengő kötél puha fonással, egyik végén önmű- ködő horog és egy csavar-karika	3	—	6	—
8	1	15 m. hosszú puha fonású huzó-kötél visszafont végekkel	1	—	15	—
9	4	felhuzó-zsineg, 4 horog-, 4 sárgaréz csigacsav- varral és 4 fali horoggal	2	—	8	—
10	2	forgató-kötél torna-tánczhoz, egyik végén homo- kos bőrzacskóval	1	—	2	—
Átvitel:					93	70

* Összeállította Steffek Ferenc, művezető-gondnok.

Folyó sz.	Darab	N e v e z e t e s e n	Pénz-össz.		Pénz-össz.	
			frt	kr.	frt	kr.
		Áthozat :			93	70
11	50	bőrlabda	—	40	20	—
12	2	25 cm. átméretű hajszoló-labda	3	—	6	—
13	2	25 cm. átméretű rugó labda erős marhabőrből, felfuvó kaucsuk-béléssel	8	—	16	—
14	2	13 cm. átméretű kótyalabda	—	80	1	60
15	8	labda-ütő tölgyfából	1	—	8	—
16	50	gummilabda	—	40	20	—
17	9	horganyzott nagy horog a falba vésve, a lebegő gerendák és huzókötel, és 8 drb. horganyzott kis horog az ugrószőnyegek számára	—	50	4	50
18	2	25 cm. átméretű kaucsuk szalon-labda	6	—	12	—
19	12	kigyó-horog a függőszerekhez	2	—	24	—
20	4	csattos szij a létrák vízszintes állításához	—	80	3	20
21	2	ugrószőnyeg cocusnádból	25	—	50	—
22	1	pár ugrómércze horganyzott vastartókkal és nádbottal	6	—	6	—
23	1	távugró-mérő	4	—	4	—
24	2	pár gyűrűhinta kettős növésű hevederből hor- gony működőcsatokkal, felsőkarikákkal és Thonet-féle gyűrűkkel	10	—	20	—
25	3	tornalétra keményfából, luczfenyő-kapocsfákkal három helyen áteresztett aczélsodrony össze- nyitolással	18	—	54	—
26	6	patkóalaku hengerezett toló sinszerkezet kerek- kel, magasba fokozott beosztással, — a létrák könnyebb kezeléséhez	15	—	90	—
27	3	belső fakeret w sinek alapzatául	6	—	18	—
28	3	vízszintes állvány vasalással	10	—	30	—
29	1	4 szárnyu körhinta, felszerelve egy fényesre csiszolt érczkupolával, 4 drb. kettős szövésű heveder, ág, horog, önműködő csatok, felső karikák és alsó végén 4—4 keményfa fokos létraszerkezet szijból	60	—	60	—
30	8	mászópózna két csoportban	4	—	32	—
31	2	forgató szerkezet horganyzott vasalással és csavarral	8	—	16	—
32	2	puhafonásu vászonkötel, alsó vége visszafonva, felső végén horogkarika	7	—	14	—
33	2	nyiló oszlop vasalással	15	—	30	—
34	1	felső vasrud csigaszerkezettel	10	—	10	—
35	1	vashenger, nyújtó rud, csapos ék szöggel és lánczos ékkel	10	—	10	—
36	4	lebegő- és támaszgerenda, szab. kettős állvánnyal	12	—	48	—
Átvitel :					701	—

Folyó sz.	Darab	N e v e z e t e s e n	Pénz- össz.		Pénz- össz.	
			frt	kr.	frt	kr.
		Áthozat :			701	—
37	1	botszekrény záros behajtással	6	—	6	—
38	1	bőrrel bevont ló†	20	—	20	—
39	1	bőrrel bevont bak†	18	—	18	—
40	1	fanyujtó vasruddal†	5	—	5	—
41	1	pár ugrómércze†	3	—	3	—
42	1	pár nagyobb vasgyűrű bőrrel bevonva†	4	—	4	—
43	1	pár kisebb vasgyűrű bőrrel bevonva†	2	—	2	—
44	1	pár kötél vashoroggal a gyűrűkhöz†	1	—	2	—
45	4	kötél vashoroggal a körhintához†	—	50	2	—
46	1	drb. kötélhágcsó†	—	50	—	50
47	1	mászókötél†	1	—	1	—
48	1	lengő kötél†	—	50	—	50
49	1	lenkötél (kötélhuzásra)†	1	50	1	50
50	3	ugródeszka†	—	30	—	80
51	2	mozgatható korlát (állvány és támfák)†	2	—	4	—
52	1	létra†	3	—	3	—
53	4	mászó-pózna†	1	—	4	—
54	5	gerenda 4 kigyó-horoggal a függőszerkezethez†	2	—	10	—
55	1	korlát (ujabb szerkezetű)*	30	—	30	—
56	2	pár ugrómércze*	1	—	2	—
57	1	bőrrel bevont ló*	60	—	60	—
58	2	szobalétra*	—	60	1	20
59	2	fekete falitábla*	—	60	1	20
60	2	függőlámpa*	5	—	10	—
61	2	petroleumkanna*	—	50	1	—
62	1	falióra*	3	—	3	—
		B) A tornaesarnok mellékhelyiségeinek bútorzata.				
63	1	íróasztal asztalfiókokkal és szekrényvel (puhafa)	26	—	26	—
64	1	asztal az ülésteremben 6 fiókkal, vászonnal be- vonva	17	50	17	50
65	1	mosdószekrény puhafából	18	30	18	30
66	1	ruhaállvány ernyőtartóval	11	20	11	20
67	6	nádszék	2	96	17	40
68	1	a ruhatár körüli fiókos ülések -- puhafából	21	—	21	—
69	6	ruhafogas	2	28	13	70
		Átvitel :			1022	80

A †-el ellátott szerek a gymnasium régi tornaszerei.

A *-al ellátott szerek az »Athletikai Club« tulajdonát képezik és közös használatra szolgálnak.

Folyó sz.	Darab	N e v e z e t e s e n	Pénz- össz.		Pénz- össz.	
			frt	kr.	frt	kr.
		Áthozat :			1022	80
70	I	harmonium	83	—	83	—
71	4	falikép	2	50	10	—
72	I	tintatartó	—	65	—	65
73	I	lénia és sorvezető	—	24	—	24
74	I	iktató — 50 iv bekötve	2	35	2	35
75	I	ruggyanta-bélyegző	2	87	2	87
76	I	fejsze	—	65	—	65
77	I	vaslapát	—	65	—	65
78	I	szemétlapát	—	45	—	45
79	I	takaréktűzhely a szolga lakásán	9	60	9	60
80	2	kályhacső	3	30	3	30
81	2	sártörülő-rács 2·30 méter hosszú, 1 méter széles vörös fenyőből	10	—	20	—
82	2	lábtörülő kukoricza-szalmából	1	25	2	50
83	I	házisürgöny két elem, egy csengő, két nyomó és sodrony	16	22	16	22
		Összesen :			1178	28

TARTALOM.

— 101 —

	Lap
I. Története .	3
II. Alapszabályzata	22
III. Házirendje	26
IV. Leltára .	27

